

Ἀγαπτιέ μου,

Δέν ἡμπορῶ νάρνηθῶ τὴν φιλικὴν σου πρόσκλησιν διὰ τὴν ὠραίαν ἐτησίαν συναναστροφὴν, τὴν ὁποίαν ἀκούραστος καὶ περιποιητικώτατος οἰκοδεσπότης, ἐτοιμάζεσαι νὰ δώσης πάλιν εἰς τὰ ἄνετα, καλλιτεχνικά καὶ δημοτικώτατα σαλόνια τῆς **Ποικίλης Στοᾶς** σου. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ κίνησις καὶ ἡ ποικιλία καὶ ἡ ζωηρότης θὰ ἦνε ἀνάλογος τῶν παρελθόντων ἐτῶν. Κατέχεις τὸ μυστήριον σὺ ὁ ἡμερολογιάρχης νὰ προσδίδῃς εἰς τὴν ἐτησίαν ἑορτὴν σου ὅλην τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐθυμίαν τῶν δημοσίων χορῶν, τῶν ὁποίων αἱ θύραι, χωρὶς πολλὰς ἐπιφυλάξεις καὶ ἐπιθυμίας, ἀνοίγονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ περάσῃ ὀλίγας εὐχαρίστους ὥρας. Δι' αὐτὸ ἴσως εἶνε ἡ ζωηροτέρα καὶ ἡ πλέον περιζήτητος. Παλαιὸς γνώριμος καὶ θαμῶν τῶν κομψῶν σαλονίων τῆς **Ποικίλης Στοᾶς** δὲν θέλω νὰ λείψω καὶ ἀπὸ τὴν φειτεινὴν σου συναναστροφὴν. Ἐν μέσῳ τῶν τόσων νέων φυσιογνωμιῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ποικίλουν καὶ φέτος τὴν ἑορτὴν σου, θὰ εὖρω, ἐλπίζω, καμμίαν παλαιὰν γνωριμίαν νὰ κάμω ἕνα γύρον μαζί καὶ ὀλίγην ἐκλεκτὴν σαμπάνιαν—ἔστω καὶ ἑλληνικὴν—διὰ νὰ δροσίωσιν τὰ χεῖρά μου.

Με πολλὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ἐν Πειραιεῖ 1 Νοεμβρίου 1895

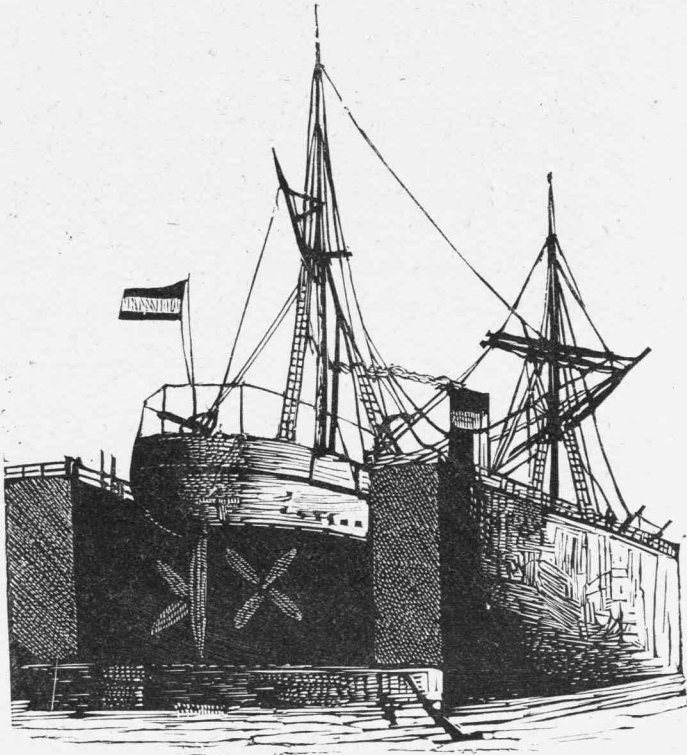
ΕΝΑ ΚΟΜΑΤΙ ΖΩΗΣ

Ὁ πλοῖον ἦτο ἔρημον τῶρα, ἀνυψωμένον εἰς τὴν πλωτὴν δεξαμενὴν, ἀκομψον καὶ τερατώδες ἐκεῖ ἐπάνω, στενοχωρημένον μεταξύ τῶν ἀπείρων δοκῶν τῶν πιέζουσῶν τὰ πλευρά του, ὡς θαλάσσιον κῆτος, τὸ ὁποῖον ἔχασε τὰ νερά του. Μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ὁ θόρυβος ὁ ἐκχωφαντικὸς τῆς δεξαμενῆς ἤρχισε νὰ κοπάζῃ. Τὰ σφυροκοπήματα τὰ ἐπίμονα, τὰ ἀλλεπάλληλα ἐπὶ τῶν ἐλασμάτων, οἱ ὀξείς, οἱ σπαρακτικοὶ ἤχοι τῶν ζύστρων, τῶν κινουμένων ἀπὸ ἀπείρους χεῖρας ἐπὶ τῶν ἀπογυμνωμένων ὑφάλων, τὰ κελεύσματα τὰ βραχνὰ ἐσβύσθησαν σιγὰ σιγὰ εἰς τὴν γαλήνην τοῦ λυκόφωτος καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ πληρώματος ἐσκορπίσθησαν ἔξω εἰς τὸν ναύσταθμον καὶ ἐγέμισαν τὰ μικρὰ καπηλεῖα, τὰ ἀραδιασμένα ἔξω τοῦ περιβάλου. Ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα τὸ ἔρημον τῆς «Ἡρας» ἕνας-δύο ναῦται ἐπεριφέροντο, μὲ τὸ μονότονον, τὸ ταυτόχρονον βῆμα τῶν ναυτικῶν, τὸ γεμάτον ἀπὸ τὴν ἀνίαν καὶ τὸν βαρεμὸν τοῦ ἐπαγγέλματός των. Ἐρημον ἦτο καὶ κάτω τὸ κῦτος τοῦ πλοίου, τὰ διαμερίσματα ὅλα τοῦ σκάφους, τὸ μηχανοστάσιον μὲ σκεπασμένα τὰ πυρὰ τῶν φούρνων, μὲ τὰ κατάκοπα μέλη τῶν μηχανῶν του, βαθυκοιμισμένα καὶ αὐτὰ μετὰ τὸ μυχρονὸν ταξεῖδι, ἀκίνητα.

Τελευταίος μέσα εις τὴν ἐρημίαν τοῦ κύτους, κλεισμένος εις τὸ στενὸν τετράγωνον τῆς ἱστιοθήκης, ἐνεψύχωνε μόνος τὰ σκοτεινὰ ἐγκατα τοῦ σκάφους, παράδοξος εἰς τὴν φυλάκισίν του τὴν ἐκουσίαν, μοναδικὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του τὴν ἀνεξήγητον, περικυκλωμένος ἀπὸ τὴν ἐρωτηματικὴν, τὴν ἐκπληκτον σιωπὴν ὄλου τοῦ ἀψύχου κόσμου τοῦ ὑποφράγματος, ὁ Παῦλος Ζενδέλης.

Εἶχαν περάσει τρία χρόνια τώρα, ἀφ' ὅτου ἓνα πρωτὶ χωρὶς κανένας ἀπὸ τοὺς ἰδικούς του, ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, ἀπὸ τοὺς φίλους του

κάνενας νὰ γνωρίζῃ τίποτε, παράδοξος καὶ τότε καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του τὴν αἰφνιδίαν, ἐμπαρκάρισεν ἕξαφνα εἰς ἓνα ἑλληνικὸν φορτηγόν, τὸ ὁποῖον ἔκαμνεν ἐξωτερικὰς γραμμάς καὶ ἔκτοτε ἐγύρισε τὸν κόσμον, ἄγνωστος καὶ λησμονημένος. Καὶ τώρα πάλιν ποῦ εὑρίσκετο εἰς τὴν πατρίδα του, ἐπισκέπτης ἕξαφνος καὶ περαστικός, κἀνεὶς πάλιν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, ἀπὸ τοὺς ἰδικούς του κανένας δὲν ἐγνώριζε τὸν ἐρχομὸν του, καὶ οὔτε θὰ τὸν ἐμάνθανεν ἕως. Διότι τὸ εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μείνῃ κλεισμένος κάτω ἐκεῖ εἰς τὸ κύτος τοῦ πλοίου, κλεισμένος δύο-τρὴς ἡμέρας ἀκόμη, ὅσον θὰ διήρκει ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ ἐπισκευὴ καὶ νὰ μὴν ἀνεβῆ ἐπάνω εἰς τὸ κατὰστρωμα παρὰ ὅταν θὰ εἶχε σβυσθῆ

ὀπίσω ἀπὸ τὴν πρῦμνὴν ὁ τόπος, τὸν ὁποῖον δὲν ἤθελε νὰ ξαναἰδῆ πλέον. Καὶ ἦτο φόβος τῶρα, ἓνας φόβος τῆς ἰδίας του πατρίδος, δὲν ἦτο ἀποστροφή ἀπλῆ τὸ αἰσθημα αὐτὸ τὸ δεσποτικὸν καὶ ἀκατανίκητον, ἓνας φόβος τὸν ὁποῖον τοῦ ἐπέτεινε, τοῦ παρῶζυνε, ἡ πνοὴ ἢ δροσερὰ τοῦ ἀέρος, μὲ τὴν γνώριμον ἀπόπνοϊαν τοῦ θύμου καὶ τοῦ βρεγμένου χώματος, τοῦ ἀέρος ὁ ὁποῖος τοῦ ἐφύσα τὸ ἰδρωμένον μέτωπον ἀπὸ τὴν ἀνεμοδόχην καὶ τοῦ ἐσκόρπιζε μίαν ἀνατριχίλαν νοσηρὰν, ἀπεχθῆ, ἀνατριχίλαν φόβου εἰς ὅλον τὸ σῶμα.

Ἄλλὰ συγχρόνως κᾶτι τι παρόμοιον μὲ τὸν τρελλὸν ἐκείνον κνισμὸν τῶν τραυμάτων, ὁ ὁποῖος μᾶς κάμνει νὰ ξεσχίζωμεν τὰς σάρκας μας, τὸν ἐσπρωχεν ἐπάνω, τὸν ἐβίαζε νάντιμετωπίσῃ τὸν τόπον τὸν μισητόν, νάντικρύσῃ τὰς λεπτομερείας τοῦ τοπίου, τοῦ ξηροῦ καὶ ἀγρίου, ἀκόμη μίαν φορὰν. Ἄνεθῃ τὰς σιδηρὰς βαθμίδας τῆς πρωραίας κλίμακος καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ λυκόφωτος διεγράφη εἰς τὸ στόμιον τῆς καθόδου ἡ τραχεῖα μορφή τοῦ Παύλου Ζενδέλη, μὲ τὸ πυκνὸν γένειον, τὸν ναυτικὸν σκοῦφον καὶ τοὺς λάμποντας, τοὺς ἀνησυχούς ὀφθαλμούς. Στιγμιαία, φασματώδης ἦτο ἡ ἐμφάνισις τῆς παραδόξου, τῆς θλιβερᾶς σιλουέτας ἐν μέσῳ τῆς ἀγρίας ἐρημίας τοῦ καταστρώματος. Ἄδρατος, ἀνυπόπτουτος, ἐχάθη πάλιν εἰς τὸ κῦτος τοῦ πλοίου. Καὶ ἄγνωστον ἐπίσης, ἀνυπόπτουτον, μυστικόν, ἐν μέσῳ τῆς φύσεως τῆς ἀδιαφόρου, ἔρρευσε τὸ αἶμα ἀπὸ τὴν ἀναξεσθειῶσαν, ἀπὸ τὴν σπαραχθειῶσαν σάρκα. Ὁ πόνος ὁ βαθύς, ὁ πόνος ὁ περονίζων τὰ κόκκαλα, ὁ παλαιὸς πόνος εἶχε πλημμυρῆσῃ τὴν χαινοῦσαν πληγὴν καὶ εἶχεν ἀποδιώξῃ τὸν κνισμὸν τὸν ὄξυν καὶ ἀνυπόφορον, τὸν κνισμὸν τὸν βασανιστικόν, ὁ ὁποῖος εἶχε σπρώξῃ τὸν Ζενδέλην μὲ αἰφνιδίαν λύσσαν ἐπάνω εἰς τὸ κατὰστρομα.

Κάτω εἰς τὸ στενὸν ἰστιοφυλάκιον, ὅπου εἶχεν εὔρεθῆ πάλιν, εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ἀκίνητος, μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπησμένον εἰς τὰς δύο του παλάμας ἠσθάνετο τῶρα ὅλον τὸ κῦμα τῶν εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι εἶχον συνορμῆσιν εἰς τὴν ψυχὴν του, ὡς ἀπείρους αἰχμὰς χειρουργικῶν ὀργάνων, κινουμένων ἀπὸ ἀόρατον χεῖρα μέσα εἰς τὸ στήθος του. Καὶ ἔβλεπεν ἀκόμη ἐμπρὸς του τὸν ἀγρίον βράχον τοῦ Ἄραπῃ ἀπλώνοντα τὴν βαρεῖαν του σκιάν, τὴν ἀσφυκτικὴν, εἰς τὸ τοπίον τριγύρω τὸ ἔρημον. Ὁ ἄνεμος, μανιακὸς ἐκυλίετο ἀπὸ τὴν μαύρην κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, ὡς καταρράκτης παρασύρων τὸ πᾶν ἐμπρὸς του, ἀνακατώνων τὰ νερά, σαλεύων τὰ σκάφη μὲ τριγμούς πενήθιμους, ἐπάνω εἰς τὰς χονδρὰς ἀλύσεις των, ἀφυπνίζων καὶ ἐξαγριώνων τὴν νύκτα εἰς μανίαν, ταρασσων δαιμονιακῶς τὸν ὕπνον τοῦ σκότους, τοῦ ἀπλωμένου ἐπάνω εἰς τὴν φύσιν ὀλόκληρον. Καὶ μέσα εἰς τὴν καταχθονίαν εἰκόνα ἔβλεπεν ἓνα-ἓνα τάντικείμενα τὰ γνώριμα. Ἄλλὰ κυριαρχοῦσα, δεσποτικὴ ἕμενεν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του, μία πένθιμος, δακρυσμένη εἰκὼν, τὸ σκεδρωμένον, τὸ ταλαιπωρημένον σκαρὶ τοῦ «Μεσολογγίου», τὸ περιφρονημένον κάτεργον,

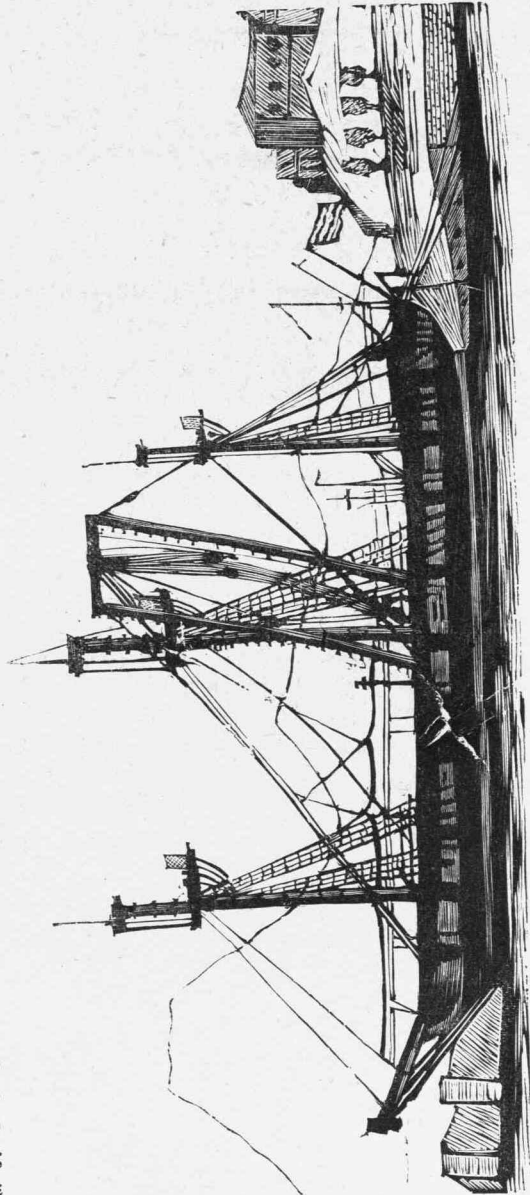

μέ τὸ ἄκοιψον βαροῦλλον εἰς τὴν μίαν του πλευράν, σαλεύον τὰ ἐλεεινά γηρατεῖα του ἐπάνω εἰς τὰ ἀνήσυχα νερά τοῦ Ἄράπη. Καί ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν σαλπισμάτων τοῦ ἀνακλητικοῦ, ποῦ βραχνούς καὶ πνιγμένους ποῦ ἔφερον ἀπὸ τὸν ναῦσταθμον ὁ ἄνεμος, ὡς ὑπὸ τοῦς ἤχους τῆς τελευταίας σάλπιγγος, τὸ νεκροταφεῖον τῆς ψυχῆς του ἐξερνοῦσεν ἀπὸ τὰ ἔγκατά του τὰ ἅλута σώματα τῶν νεκρῶν του, ὅλον τὸν βρυκολακιασμένον κόσμον τῆς περασμένης του ζωῆς.

Ἦτο ἡ ἰδία ἐποχὴ, πρὸ τριῶν ἐτῶν. Ἰούλιος. Ἐνας Ἰούλιος ἀσφυκτικός, ἐκνευριστικός. Πρὸ ἐνὸς μηνὸς εἶχε κάμει τοὺς γάμους του ὁ Παῦλος Ζενδέλης. Ἦτο ἰδικόν του τώρα τὸ σωματάκι τὸ μικρόν, τὸ κουκλίστικο σωματάκι τῆς Τάσως του, τὸ ὁποῖον εἶχε εἰδωλολατρεύσει τόσον καιρόν, ἀπὸ μικρός, ἀμούστακος ἀκόμη, ὅταν εἶχε καταταχθῆ ναυτόπαις εἰς τὸν Πόρον.

— Τί χαριτωμένο παιδί ποῦ ἦτο, μέ τὴν ναυτικήν του στολήν καὶ τὸ ναυτικὸν κασκέτο ἐπάνω εἰς τὸ μικρό, τὸ κατσαρό του κεφάλι, καὶ τί γλυκειὰ ποῦ ἦτο ἡ μικρὴ ποριώτισσα μέ τὴν κόκκινην ποδιάν, καὶ τὴν μακρυάν της πλεξίδα εἰς τοὺς ὤμους! — Ἐπάνω εἰς τὸ μικρὸ σπητάκι του, εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἐκεῖ ὕψηλὰ εἰς τὴν Καστέλλαν, ἐπερνοῦσε

τὰς πρώτας ἀλησιμονήτους ἡμέρας τοῦ γάμου. Εἶχε πάρῃ ἐνὸς μηνὸς ἄδειαν ἀπὸ τὸ πλοῖον του, καὶ ὅλον αὐτὸν τὸν μῆνα, τὸν εἶχε περάσῃ

κοντά εις τὴν Τάσσω του, χωρὶς νὰ τὴν ἀφίσῃ οὔτε στιγμὴν, τρελλὸς ἀπὸ εὐτυχίαν, αἰσθανόμενος ὅλην τὴν ἀδυναμίαν νὰ ποσπασθῇ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὸ εἰδωλολατρευμένον ἐκεῖνο σῶμα. Ἡ ζωὴ τοῦ καραβιοῦ τοῦ ἔκαμνε φρικτὴν τώρα. . . Ἐνα πρωὶ ἡ Τάσσω του εἶχε ἔυπνῆσθαι ἐν πυρετῶν. Ἐκαίαν τὰ μικρὰ τῆς τὰ χεράκια, τὰ μάγουλά τῆς ἦσαν κατακόκκινα, τὰ μάτια τῆς κομμένα, βαρεῖα, μὲ ἓνα μελανὸν τόξον ἀπὸ κάτω. Καὶ ἡ φλόξ τοῦ πυρετοῦ ἡ ὁποία ἐπλημμύρει καὶ ἐφλεγει τὸ κάτασπρον πρόσωπον τῆς μικρούλας, προσέδιδεν ἄγνωστον ἕως τώρα

μαγεῖαν, μίαν μυστικὴν ἔκφρασιν γλυκυτάτου παραπόνου εἰς τὴν παιδικὴν φυσιογνωμίαν. Ὁ Ζενδέλης ἦτο τρελλὸς ἀπὸ τὴν ταραχὴν του. Ὁ τραχὺς θαλασσινὸς ἠσθάνετο νὰ κτυπᾷ ἡ καρδία του δυνατὰ εἰς τὸ στήθος του ἀπὸ ἓνα ἄγνωστον αἰσθημα φόβου. Ἡ ἀγάπη τώρα πρὸς τὴν Τάσσω του, εἰς τὸ ἀντίκρουσμα τῆς νέας λάμψεως τοῦ τῆς εἶχε χαρίσθαι ὁ πυρετός, εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν μιᾶς σκιας ἐνδεχομένου κινδύνου, εἰς τὴν μαύρην ὑπόνοιαν ὅτι ἤμποροῦσε νὰ τὴν ἰδῇ ἔξαφνα εἰς τὸ ἴδιον ἐκεῖνο κρεβάτι χλωμὴν καὶ ἀκίνητον, αἰωνίως χλωμὴν καὶ αἰωνίως ἀκίνητον, προσελάμβανεν ἔντασιν καὶ ὀξύτητα τρέλλας καὶ ἡ ἔλξις τοῦ τὸν ἔσυρε πρὸς τὸ πάσχον, τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο σῶμα εἶχε καταστῆ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀκατανίκητος, δεσποτικὴ. Ἡσθάνετο διατρέχουσιν τὰς χεῖρας του μίαν δύναμιν ἀκάθεκτον, νὰ τὴν ἀρπάξῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του, νὰ γαντζωθῇ ἐπάνω τῆς, αἰωνίως ἀχώριστος ἀπὸ τὸ λατρευμένον σῶμα, ἀχώριστος ἀπὸ κάθε δύναμιν, ἀπὸ κάθε βίαν, ἀπὸ τὸν θάνατον αὐτόν. Εἰς τὰ ἀδρά, τὰ ἀπλοῖκά του στήθη, ὅλα τὰ αἰσθήματα αὐτὰ συναλαβάνοντο ἀργέγονα, ἀκέρατα, χωρὶς ἀποχρώσεις, χωρὶς ἐλαστικότητας, χωρὶς ὑποχωρήσεις, εἰλικρινῆ καὶ βίαια. Ὡς ἦτο καθισμένος ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ κρεβάτι τῆς πασχούσης, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα ἐπάνω εἰς τὰ κλειστὰ βλέφαρά τῆς, ἡ θύρα ἠνοιχθῆ βιαίως καὶ ἓνας ναύτης, ἀσθμαίνων ἀπὸ τὴν ἀναρρίχσιν, τὴν βιαστικὴν τοῦ λόφου, εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον, φέρων εἰς τὸν Ζενδέλην τὸ μύνημα τοῦ ὀπλονόμου του, νὰ παρουσιασθῇ ἕως τὸ βράδυ εἰς τὸ καράβι διότι ἔλαβαν διαταγὴν νὰ ἦνε ἔτοιμοι τὰ μεσάνυκτα πρὸς ἀναχώρησιν. Πρὶν

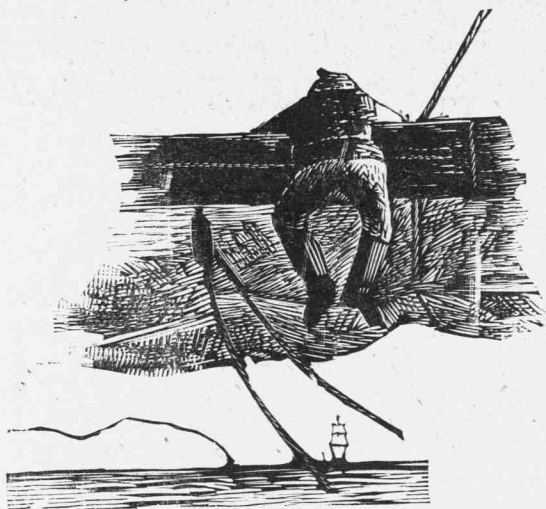
νάκουση καλὰ - καλὰ τὸ μῆνυμα τοῦ ὀπλονόμου ὁ Ζενδέλης, ἔξαλλος ὡς πρὸ ἐπελαύνοντος κινδύνου, ἀνετινάχθη ἐπάνω ὡς θηρίον, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αἰματώδεις. Καὶ ὡς νὰ ἦτο ἐπίφοβος ἐχθρὸς ὁ ἀθῶος ἐκεῖνος ἀγγελιαφόρος τὸν ἤρπασεν ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ τὸν ἐκλώπησεν ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν, μὲ μίαν ὕβριν ἀφρισμένην, καὶ ἔκλεισε τὸ θυρόφυλλον, ὡσεὶ ἀμυνομένοις κατὰ κινδυνώδους ἐπιδρομῆς καὶ ἔσυρε τὸ βαρὺ μάνδαλον, ταχύς, βιαστικός . . .

Ὅλοι αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις ἀστραπιαῖαι, ἀλλ' ἀκέραιαι ἐπερουῶσαν τῶρα ἀπὸ τὸν νοῦν του. Εἶχε μείνη πλησίον τῆς Τάσσωσ του, κολλημένος εἰς τὸ μαξιλάρι της, ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἀσθενείας της. Τὸ πλοῖον του εἶχε φύγη τὴν ἰδίαν νύκτα καὶ ὁ Ζενδέλης ἐκηρύχθη λιποτάκτης. Κατῶρθωσε νὰ κρυφθῆ μερικὸν καιρὸν εἰς τὰ συγγενικά του σπήτια, ἔπειτα ἓνα πρῶτ' τὸν συνέλαβαν, τὸν ἔφεραν εἰς τὸν Ναύσταθμον καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὸ «Μεσολόγι», τὸ θλιβερὸν κάτεργον, τὸ ὁποῖον ἔβλεπε τῶρα εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, μετὰ τρία ἔτη, μὲ τὸ γυμνὸν του σκαρὶ καὶ τὰ σκεθρωμένα του πλευρά. Ἐπάνω εἰς τὸ κατὰστρωμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μετροῦν μὲ τὸ βαρὺ βῆμα τῆς ἀπελπισίας οἱ ναυτικοὶ κατάδικοι, ἐκεῖ ἐπάνω τρελλὸς ἀπὸ ἀπελπισίαν, ἐπέρασε δύο μῆνας ἀγωνίας ἀτελευτήτου.

Καὶ τῶρα ποῦ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του ἐστέκετο μ' ἐπιμονὴν τὸ πένθιμον σκάφος, ὅλοι αἱ μαῦραι ἐκεῖναι καταστάσεις τῆς ψυχῆς του, ἐπανέρχοντο, ἐπανελαμβάνοντο μὲ νέαν ζωὴν εἰς τὰ βᾶθη τῆς ταλαιπωρημένης ψυχῆς του. Αἱ νύκτες αἱ γεμάται ἀγωνίας καὶ φόβους, αἱ ἀφυπνίσεις αἱ ἔντρομοι μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς φυλακῆς, αἱ ἡμέραι αἱ κλοκαριναί, αἱ ἀτελείωτοι, τὰ μεσημέρια τὰ καυστικά, ὅπου μόνος αὐτὸς ἀγρυπνῶν, μετὰξὺ τοῦ ἀναπαυομένου κόσμου τοῦ κατέργου, ἤσθάνετο τὴν μόνωσίν του αἰωνίαν, ἀτέρμονα, ὅπως αἱ ὥραι αἱ φλογεραὶ τοῦ Ἰουλίου, καὶ ἔπειτα οἱ παροξυσοὶ ἐκεῖνοι οἱ νοσηροὶ τῆς θελήσεώς του, αἱ ἀποφάσεις αἱ στιγμιαῖαι, νὰ ριφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ διαρῦγη τοὺς σκοπούς, νὰ σωθῆ ἀπ' ἐκεῖ μέσα, αἱ ἀποφάσεις αἱ ἀνακουφίζουσαι μίαν στιγμὴν καὶ συντριβόμεναι ἔπειτα ἐπὶ τῆς ἀπαίσιος πραγματικότητος, ἀνέζων ἀθρόαι ὑπὸ τὸ κρανίον του. Καὶ εἰς τὴν ἀναδίωσιν αὐτὴν τοῦ παρελθόντος τὴν ὀδυνηράν, ἤσθάνετο τῶρα μὲ φόβον ἐπελαύνουσαν ἐπ' αὐτοῦ, ὡς καταγιγίδα, μίαν ἄλλην εἰκόνα, τὴν τρομερωτέραν. Ἠσθάνετο τὰ ἀπαίσια χρώματα τῆς εἰκόνης αὐτῆς — ζωηρά, σπαρταριστὰ ἀλλοίμονον! χρώματα ἡδονῆς καὶ ἀκολασίας! — ἀνατέλλοντα ἀναλλοίωτα ἀπὸ τὸν καιρὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ εἶδε πάλιν ἐμπρὸς του ἄλυτον, ἀναποσύνθετον, ὡς τὰ ἀμαρτωλὰ σώματα τῶν ἀφωρισμένων, ἐμφανιζόμενον τὸ ὄραμα τὸ ἀπαίσιον, τὸ ἀκόλαστον σύμπλεγμα, τὸ ὁποῖον τὸν κατεδίωκε ἀμείλικτον, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποῖαν δεσμώτης ἐλευθέρως ἔμαθεν — συνειθισμένη ἱστορία, θεέ μου! — τὴν ἀπιστίαν τῆς γυναικὸς του! Διεγράφη πείσμον ἐμπρὸς του πάλιν τὸ σατανικὸν σύμπλεγμα, τὸ σῶμα τῆς Τάσσωσ, τὸ μικρὸν, τὸ κάτασπρον σωματάκι, γυμνὸν, εἰς τὰς ἀγκάλας ἐνὸς ἀνδρός, τὸ σῶμα διὰ τὸ ὁποῖον

τόν εἶχε κλείση ἡ φυλακή, γυμνὸν τὸ μικρὸν, τὸ εὐκίνητον σωματάκι, γαντζωμένον ἐπάνω εἰς τοὺς τραχεῖς μυῶνας τοῦ ἄρρενος, γυμνὴ καὶ λευκὴ καὶ σπαδάζουσα ἀπὸ ἡδονῆν, ἢ λατρευμένη, ἢ ἄσπιλος σάρξ. Καὶ ὡς τελευταία εἰρωνία τοῦ ἀναστήθηντος παρελθόντος, τὸ καστανὸν κεφαλάκι τὸ κλίνον λιπόθυμον ἐπὶ τοῦ δασέος στέρνου τοῦ ἀνδρός, μὲ τὰ μάγουλα ἀναμμένα, μὲ κατακόκκινα τὰ αὐτάκια τὰ μικρά, μὲ τὰ μάτια κομμένα, μελανά, τοῦ ἐφαίνετο τώρα ἀπαράλλακτον, ὅπως τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ποῦ τὸ ἔφλεγεν ὁ πυρετός, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ποῦ τὸν ἔκαμε νὰ λιποτακτήσῃ.

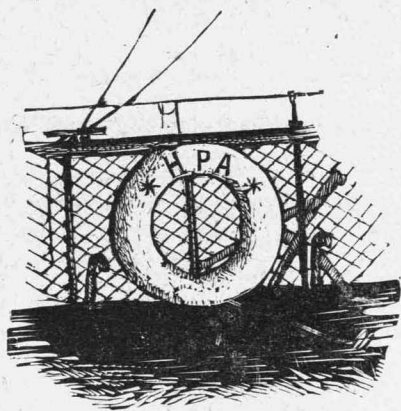
Ἄκίνητον, πείσμον, εἰρωνικὸν ἔμενεν ἐμπρὸς εἰς τοὺς κλεισμένους τοῦ ὀφθαλμοῦς τὸ σύμπλεγμα τὸ ἀκόλαστον. Ὅπως μέσα εἰς τὸ σκοτεινὸν κύτος τῆς φυλακῆς, ὅπως κατόπιν εἰς τὴν μελαγχολικὴν αἴθουσαν τοῦ

ναυτικοῦ νοσοκομείου, ὅπου τὸν μετέφεραν ἄρρωστημένον μετὰ τὴν ἀθώωσίν του, παρομοίως κατόπιν ὅταν ἐλεύθερος πλέον ἔφυγε τρελλὴν φυγὴν ἀπὸ τὸν τόπον τὸν μισητόν, εἰς τὰ μακρυνά του ταξείδια, μέσα εἰς τὴν πάλιν τῶν στοιχείων, μέσα εἰς τὰς ἀνατολάς καὶ τὰς δύσεις τὰς ἐξωτικές, μέσα εἰς τὰς ἀγρίας νύκτας τῶν ὠκεανῶν, καὶ ὅταν ἐζήτηι τὸν

ὑπνον εἰς τὰ εἰρηνικὰ ἔγκατα τοῦ σκάφους καὶ ὅταν ἐπάλασε μὲ τοὺς ἀνέμους γαντζωμένους εἰς τὰς κεραίας ἐπάνω, τὸ σύμπλεγμα τὸ ἀκόλαστον τὸν κατεδίωκε ἀμείλικτον, ἀναλλοίωτον, ἀκούραστον, ὅπως οἱ πόθοι οἱ ἀκούραστοι τοῦ θήλεος. Μία λευκοβολὴ ἀναιδῆς γυναικείας σαρκός, μία λάμψις προκλητικῆς γυναικείας ἐπιδερμίδος, ἓνα ρόδισμα ἀμαρτωλὸν γυναικείου αἵματος, μία ἀκτινοβολία σατανικῆς γυναικείων ὀφθαλμῶν, συνηνωμένα ὅλα, ἀδελφωμένα ὅλα εἰς τὸν σπασμὸν τῆς ἀπιστίας, εἰς τὴν ἐπιληψίαν τῆς ἡδονῆς, τὸν ἠκολούθουν ἀπειλητικὰ, εἴρωνα, ἐγκολάπτοντα τὰ φανταστικὰ χρώματά των εἰς τὰ παρθένα κυανᾶ βάθη ξένων οὐρανῶν, ἀγνώστων αἰγικλῶν. Ἀλύτρωτος ἀπὸ τὸ φάσμα περασμένης ζωῆς διέτρεξε τὴν περιπλάνησιν τὴν μακρὰν. Καὶ τώρα ποῦ εὐρίσκειτο πάλιν ἐν μέσῳ τοῦ ἀπεχθοῦς θεάτρου, ὅπου μοιραίως κωμωδὸς ἐπαιξε τῆς ἰδίας του ζωῆς τὴν τραγωδίαν, ἠσθάνετο ὅχι πλέον τὸ φάσμα τῆς περασμένης ζωῆς, ἠσθάνετο ἀναζῶν ἀκέραιον μέσα του μὲ πόνους δρυμείς, τὸ σαπρὸν ἐκεῖνο κομάτι τῆς ζωῆς του, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζεν

ἀποσπασθὲν πλέον ἀπὸ τὸν ὄργανισμόν του. Ἀπαράλλακτα ὁ ἀκρωτηριασμένος, μετὰ τὸν ὕπνον τοῦ χλωροφορμίου αισθάνεται νὰ τοῦ τριβελίζῃ ὁ πόνος τὰ κόκκαλα, τὰ κόκκαλα τοῦ μέλους τὸ ὅποιον δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὸ σῶμα του. Καὶ ὑπὸ τὸν πόνον τὸν δριμύν, τὸν διαπεραστικὸν ὅπως τὴν πρώτην στιγμὴν, κλεισμένος κάτω εἰς τὸ σκοτεινὸν βάθος τῆς ἰστιοθήκης, μετὰ τὴν κεφαλὴν ἀκουμβησμένην βαρεῖα εἰς τὰς παλάμας, ἠσθάνθη πρώτην φοράν τὴν δύναμιν νὰ κλαύσῃ. Τὰ δάκρυά του ἐλεύθερα, ἀκόλυτα, τὰ δάκρυα τὰ ὅποια τοῦ ἐφαίνοντο ὅτι σταγόνα πρὸς σταγόνα εἶχον ἀθροισθῆ ὑπὸ τὸ μέτωπόν του, πολυτεῖς σταλαχμοὶ τοῦ αἰωνίου του πόνου, ἐχύθησαν τώρα, ἔρρευσαν ποταμοὶ καὶ ὑπὸ τὸ ρεῦμα των τὸ ὄρμητικόν, τὸ ἀκατάσχετον, ἠσθάνθη κάτι τι νὰ διαλύεται μέσα του, κάτι τι νὰ ἀποσυντίθεται, κάτι τι νὰ θάπτεται, ἐνῶ εἰς ἓνα σκότος ἤρεμον, εὐεργετικὸν ἐσβύσθησαν ἀπ' ἐμπρὸς του τὰ τυραννικὰ ὄραματα, τὰ βασανίζοντα τοὺς ὀφθαλμούς του, τοὺς κλεισμένους.

..... Ὅταν τὴν ἄλλην ἡμέραν, ὅπισθεν τῆς «Ἡρας» ἐσβύσθησαν αἱ γαλαναὶ βουνοσειραὶ τῆς Σαλαμίνας, ὁ Ζενδέλης εἰς τὸ θωράκιον ἐπάνω, μετὰ τὰ στήθη γεμάτα μίαν μελαγχολικὴν ἤρεμον καὶ ἀνώδυνον τώρα, ἔβλεπεν ἐξαλειφόμενον ἐπὶ τῶν κυμάτων, εἰς ἓνα ὀπάλλινον σύννεφον ὀμίχλης, τὸ θλιβερόν, τὸ δακρυσμένον τοπίον τοῦ Ναυστάθμου. Καὶ εἰς τὴν τραχεῖαν ψυχὴν τοῦ γεμιτζῆ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀποσπασθῆ μετὰ σπαραγμὸν καὶ ἀγωνίαν ἓνα κομμάτι ζωῆς, νοσηρὸν καὶ γαγγραινωμένον, ἐπλημμύρει ἐν αἰσθημα παράδοξον, ἀκατάληπτον ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἀλλ' ἐνθυμίζον ἐν ἄλλο αἰσθημα γνωστόν, τὸ ὅποιον εἶχεν αισθανθῆ, δύο-τρεῖς φορές εἰς τὴν ζωὴν του, δύο-τρεῖς φορές θλιβερᾶς ἐπισημότητος, κατὰ τὰς ἐπανόδους τὰς δακρυσμένας ἀπὸ τὸ κοιμητήριον.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

